

TURCICA. REVUE D'ÉTUDES TURQUES*

Prof. Dr. Mahmut ŞAKİROĞLU**

Fransa'da Türk dili ve tarihi araştırmaları bir hayli eski tarihe dayanır. Dünyanın en eski şarkiyat dergisi olan *Journal Asiatique* adlı süreli yayını, bir buçuk asrı aşan bir zamandan beri, araya giren savaşlara, bunalımlara, rejim değişikliklerine rağmen neşre muvaffak olan fransız ilmi, 1969 yılında Türk âlemi üzerinde yapılan araştırmaları bağımsız bir şekilde yürütecek dergi çıkardı ve şimdi ulaşılan 25. sayı ile parlak başarısının önemli bir hendikapını atlattır. Bu satırları hazırladığım sırada bile *Anatolia Moderna-Yeni Anadolu*, başlığı taşıyan yeni derginin de 5. sayısını tamamlamış bulunuyorlardı. Rönesans hareketinin ilk merkezleri arasında yer alan Fransa topraklarında gelişen kültür hareketleri, her bir nesil olgunlaşır. Rönesans insanının kalıcılık düstürünü elbette ki İtalya'da bulunduğunu iddia edeceğim. Fakat Fransa, bilhassa Paris Üniversitesi'nin kuruluşu ve inkişafından sonra dünyada kültür alanında daima müstesna bir yer tutar. Her ne kadar son yıllarda Amerika aradaki mesafeyi kapatmada başarılı oldu ve kendi kültürü ile İngilizceyi empoze etmede de başarılı görülür ise, Rönesans hareketinin kıymetli temsilcileri karşısında aradaki farkı kapatabilmesi için en azından iki asır gerekir. Bu göz kamaştırıcı başarı içine *Turcica* dergisini hiç tereddüd etmeden koyabilirim. İçeriği ve görüntüsü ile daha ilk sayılarında ciddiyetini gösteren bu dergi, son sayılarından birisini bayan Irène Melikoff'a tahsis etmiştir (c.XXI-XXIII). Derginin kuruluşunda büyük emeği geçen sayın araştırıcı kültür tarihimize hakkında kaleme aldığı eserleri ile haklı bir şöhret yapmıştır. Şimdi adına armağan edilen bu sayı, onun olumlu çalışmalarının en güzel mükâfatıdır. Daha önce, 1973 yılında Cumhuriyetimizin 50.

* Cilt XXI-XXIII (1991) 619 sayfa, cilt XXIV (1992) 358 sayfa, cilt XXV (1993) 315 sayfa. Nâşir: Belçika'da faaliyet gösteren Peeters yayınevi. Bilimsel sorumluluk; Strasbourg Üniversitesi'nin Türk Araştırmaları Dairesi ile Centre National de la Recherche Scientifique (kısaca CNRS diye tanınır) içindeki "Études turques et ottomanes" gurusudur.

** A.Ü. Dil ve Tarih Coęrafya Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi.

kuruluş yılında, kendisine verilen şeref diploması 1954 yılında başlattığı ilmi çalışmalarının mükâfatlandırılması idi. Şimdi bu hacimli sayı onun ilgili alanlarında çalışan meslekdaşlarının bir hediyesidir. Beş ana bölüme ayrılan dergide bulunan çok mühim araştırmalar dergi kadar sayın araştırmacıya da tahsis edilmiş bulunmaktadır. Çok sempati duyduğu 'Şeyhler ve Dervişler" kısmı ilk plâna alınmıştır. Bilhassa Bektaşî tarikatı hakkında sempatik davranışları ile tanınan Melikoff için meslekdaşları sekiz tane araştırma hazırlamışlardır. Halk bilimi kısmında bulunan sekiz tane araştırma arasında 15. yy.'dan 20.yy.'a kadar geçen zaman birimini kapsar. Dört tane araştırma, kökeni olan ve hakkında bazı eserler de kaleme aldığı orta ve yakın Asya yöresi hakkındadır. Bazı hukukî konuların ele alındığı bölüm içinde altı tane araştırma bulunmaktadır. Son kısımda araştırma verenlerin doğrudan Osmanlı devri üzerindeki bazı sorunlara eğildiklerini görmekteyiz.

Derginin 25. cildiyle birlikte alt başlığa eklenti yapılmış. Fakat bununla ilgili açıklama yoktur. Dergi geleneğine uygun bir şekilde gelen araştırmaları tasnif edip dergiye koymuş bulunmaktadır. Beş tane makaleden sonra Notlar ve Belgeler bölümü içinde yedi tane araştırma bulunmaktadır. Kısa gördüğü bazı araştırmalar için özel bir yer ayırmış. Önemle üzerinde durulması gereken nokta ise, ilk sayılarında başlattığı, yaşayan türkologların ülkelerine göre yaptıkları çalışmaların bibliografyasını verme işinin uzun bir aradan sonra İtalya ile devam etmesidir. Bu ülkede bulunan muhteşem malzeme-ye rağmen çağdaş incelemelerin Türk dünyasına yönelmemesi hayretle karşılanırdı. Angelo Scarabel, gerçek türkolog olmamakla birlikte tarihimiz üzerinde muhtelif eser veren araştırmacıları da katarak güzel bir kılavuz meydana getirmiştir.

Derginin belirli olgunluğunu ispat eden 25. sayı, sonunda verilen toplu bir dizin sayesinde her zaman için anılacaktır. Zira bu gibi dergilerin zaman geçince hangi araştırmaları kapsadığı merak edilir. Belki dergi içinde olmayıp da bu çalışmanın küçük de olsa bir ayrıbasımı beklenebilirdi. Fakat meraklısı bu sayfaları fotokopi yaptırıp dosyasına veya rafına koyar ise, hiç de büyük bir kayba uğramadan çalışmalarını sürdürebilir. Dergi geleneğine uygun bir şekilde makaleleri başa almış ve sonra da belgeler ve notlar diye kendisine göre bir sıralamayı yapmış. Bu sayıda tanıtması yapılan kitapların fazlalığı dikkati çekiyor. Dergi her zaman için tanıtmalara yer verir ise de uzun bir zamandan beri bu sayfalar çok kısa idi. Bu bir ihmal değil, tarih ve kültürümüze dair çalışmaların sayısının

son yıllarda göstermiş olduğu büyük artıştır. Kitap dünyasının içinde bulunduğu büyük bunalıma aldırmadan çalışmalarını sürdüren araştırma merkezlerini takdir eden *Turcica* dergisinin sütunları bu tarz çalışmalara her an için açık olarak başarılı çalışmalarını devam ettirecektir.